

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Evy Sakálovej a sudcov JUDr. Ľubora Šeba a JUDr. Rudolfa Čirča, v právnej veci žalobcu **L. S.**, bývajúceho v N., proti žalovaným **1/ Ing. P. C. – C.**, s miestom podnikania v N., zastúpenému JUDr. D. B., advokátkou v T., **2/ V., a.s., M.**, o **neplatnosť právneho úkonu**, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp.zn. 16 C 255/2005, o dovolaní žalovaných 1/, 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo 4. marca 2008 sp.zn. 17 Co 213/2007, rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo 4. marca 2008 sp.zn. 17 Co 213/2007 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Trenčín rozsudkom zo 14. mája 2007 č.k. 16 C 255/2005-119 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal určenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej 5. septembra 1997 medzi žalobcom ako predávajúcim a žalovaným 1/ ako kupujúcim, predmetom ktorej bol prevod nehnuteľností, nachádzajúcich sa v kat.úz. N., zapísaných na LV č. X. ako parc.č. X., zastavaná plocha o výmere X. m² v celosti a na LV č. X. ako budova súp.č. X. postavená na pozemku parc.č. X. v podiele X.. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že v súvislosti s uzavretím predmetnej zmluvy nezistil žiaden dôvod pre jej neplatnosť podľa § 39 Občianskeho zákonníka. Rovnako nezistil neplatnosť mandátnej zmluvy uzavretej medzi žalobcom a žalovaným 2/ 6. júla 1995, na základe ktorej mal mandatár, žalovaný 2/, predat tieto nehnuteľnosti tak, aby žalobca mohol voči nemu vyrovať svoj dlh, vyplývajúci

z úverovej zmluvy z 22. decembra 1992. Konštatoval len čiastočnú neplatnosť mandátnej zmluvy, a to v článku III bod 3 o tom, že túto zmluvu nie je možné ani jednou zo zmluvných strán vypovedať, avšak táto skutočnosť nemá dopad na platnosť zmluvy ako celku. Akcentoval princíp zmluvnej autonómie v zmysle ustanovenia § 2 ods. 3 Občianskeho zákonníka, čo má znamenať, že platí predovšetkým to, čo si účastníci zmluvy dohodli, pokiaľ to zákon výslovne nezakazuje, alebo pokiaľ z povahy príslušného zákonného ustanovenia nevyplýva, že sa od neho nemožno odchyliť. Vyslovil preto záver, že pokiaľ ustanovenie mandátnej zmluvy oprávňuje mandátára samostatne sa rozhodnúť o forme a spôsobe prevodu vlastníckeho práva k predmetu zálohu a rozhodnúť pritom o výške kúpnej ceny, nemôže sa žalobca s úspechom dovolávať neplatnosti takejto zmluvy. Postup žalovaného 2/ považoval za taký, ktorý je v súlade s ustanovením § 299 ods. 2 Obchodného zákonníka. V závere odôvodnenia rozsudku uviedol, že žalovaný 2/ nie je pasívne legitimovaný, nakoľko nebol zmluvnou stranou žalobou napadnutej kúpnej zmluvy. Pri uzavretí kúpnej zmluvy vystupoval v pozícii zástupcu predávajúceho, pričom tak činil na základe splnomocnenia riadne udeleného žalobcom v mandátnej zmluve zo 6. júla 1995.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Trenčíne rozsudkom zo 4. marca 2008 sp.zn. 17 Co 213/2007 napadnutý rozsudok okresného súdu zmenil tak, že určil, že kúpna zmluva uzatvorená medzi predávajúcim L. S. a kupujúcim Ing. P. C. – C., uzatvorená 5. septembra 1997, týkajúca sa nehnuteľností nachádzajúcich sa v kat.úz. N. zapísaných na LV č. X. ako parc.č. X., zastavaná plocha o výmere X. m² a na LV č. X. ako budova (obchodno-obslužné centrum) súp.č. X. postavená na parc.č. X. v podiele X. je neplatná. Žalovaným 1/, 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v sume 26 402 Sk do troch dní na (bližšie nešpecifikovaný) účet jeho právneho zástupcu JUDr. D. C.. V dôvodoch rozhodnutia uviedol, že prvostupňový súd nesprávne vyložil a aplikoval ustanovenie § 299 od. 2 Obchodného zákonníka, keď v závere odôvodnenia svojho rozsudku uvádza, že postup žalovaného 2/ pri uzatváraní predmetnej kúpnej zmluvy bol v súlade s citovaným zákonným ustanovením. Na rozdiel od súdu prvého stupňa konštatoval, že spôsob, ktorým došlo k predaju predmetnej nehnuteľnosti, a to v mene dlžníka záložným veriteľom na základe mandátnej zmluvy je v rozpore s ustanovením § 299 ods. 2 Obchodného zákonníka a preto kúpna zmluva z 5. septembra 1997 uzavretá medzi žalobcom a žalovaným (ohľadne vyššie špecifikovaných nehnuteľností) je v zmysle ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka neplatná. Za nesprávny označil aj záver prvostupňového súdu o nedostatku pasívnej legitimácie žalovaného 2/. V danej veci bolo potrebné zaoberať sa prejudiciálne aj

otázkou platnosti mandátnej zmluvy, na základe ktorej potom žalovaný 2/ predal nehnuteľnosti v mene žalobcu žalovanému 1/. Takáto mandátna zmluva je rovnako neplatná v zmysle ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka pre jej rozpor s ustanovením § 22 ods. 2 Občianskeho zákonníka ako aj s ustanovením § 299 ods. 2 Obchodného zákonníka, ktorý umožňuje záložnému veriteľovi pri speňažovaní zálohu len postup citovaný v uvedenom zákonnom ustanovení. So závermi súdu prvého stupňa sa stotožnil v otázke existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení v zmysle ustanovenia § 80 písm.c/ O.s.p. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie obaja žalovaní.

Žalovaný 1/ vo svojom dovolaní navrhol napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Predovšetkým namietal, že mu postupom odvolacieho súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm.f/ O.s.p.), keď odvolací súd rozhodol vo veci bez účasti žalovaného 1/ ako aj jeho právnej zástupkyne, keď nemali doručené predvolanie na pojednávanie, aj keď podľa obsahu spisu bolo doručenie predvolania vykázané. Okrem toho zaujal stanovisko, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.). Odvolaciemu súdu vytkol, že jeho právny názor ohľadne absolútnej neplatnosti mandátnej zmluvy uzavretej medzi žalobcom a žalovaným 2/ pre jej rozpor s ustanovením § 22 ods. 2 Občianskeho zákonníka nemá oporu vo vykonanom dokazovaní, keď z vyjadrení žalobcu v prvostupňovom konaní nepochybne vyplýva, že žalobca a žalovaný 2/ konali v spoločnom záujme dosiahnuť čo najvyššiu kúpnu cenu. Nestotožnil sa ani s právnym názorom odvolacieho súdu, keď považoval predmetnú mandátnu zmluvu za neplatnú aj pre jej rozpor s ustanovením § 39 Občianskeho zákonníka a ustanovením § 299 ods. 2 Obchodného zákonníka. V tejto súvislosti dovolateľ poukázal na znenie čl. II ods. 1, 4 mandátnej zmluvy zo 6. júla 1995, kde žalobca ako mandant udelil žalovanému 2/ ako mandatárovi splnomocnenie v celom rozsahu práv a povinností na všetky právne úkony a činnosti, ktoré mandatár bude v mene mandanta vykonávať na základe tejto zmluvy a taktiež ho splnomocnil v celom rozsahu práv a povinností samostatne sa rozhodnúť o forme a spôsobe prevodu vlastníckeho práva pri realizácii záložného práva, ktorého predmet výkonu je uvedený v čl. II ods. 3 tejto zmluvy a taktiež o výške kúpnej ceny.

Žalovaný 2/ v dovolaní taktiež navrhol napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie z dôvodu, že toto rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Vyslovil názor, že mandátna zmluva zo 6. júla 1995 uzatvorená medzi žalobcom a žalovaným 2/ je platná. V tejto zmluve (čl. II bod 4) žalobca ako mandant splnomocnil žalovaného 2/ ako mandatára v celom rozsahu práv a povinností samostatne sa rozhodnúť o forme a spôsobe prevodu vlastníckeho práva pri realizácii záložného práva a o výške kúpnej ceny. Žalobca podpísal mandátnu zmluvu dobrovoľne, pričom si bol jednoznačne vedomý, že na jej základe môže žalovaný 2/ založenú nehnuteľnosť predat'. Nemožno súhlasiť s názorom odvolacieho súdu, podľa ktorého je mandátna zmluva absolútne neplatná z dôvodu rozporu s ustanovením § 22 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pretože v zmysle tohto ustanovenia nestačí iba možnosť stretu záujmov mandanta a mandatára, ale tento rozpor musí reálne existovať a musí byť v konaní preukázaný. V súdnom konaní však nebol zistený objektívny rozpor medzi záujmami žalobcu a žalovaného 2/. Pri posudzovaní rozporu medzi záujmami mandanta a mandatára (§ 22 ods. 2 Občianskeho zákonníka) je potrebné vždy vychádzať z povahy konkrétneho právneho úkonu a prihliadať na všetky okolnosti prípadu. Skutočnou vôľou oboch účastníkov mandátnej zmluvy bolo pritom predat' založenú nehnuteľnosť za čo najvyššiu sumu. Nakoľko náš právny poriadok pozná iba dražby nehnuteľností vykonávané štátnymi orgánmi, záložný veriteľ nemohol previesť nehnuteľnosť na iného dražbou, bol však oprávnený k predaju nehnuteľnosti na základe splnomocnenia záložcom. Z toho potom vyplýva, že kúpna zmluva uzavretá 5. septembra 1997 medzi žalobcom v zastúpení (na základe mandátnej zmluvy) žalovaným 2/ a žalovaným 1/ je platná.

Žalobca vo vyjadrení k dovolaniam žalovaných 1/, 2/ navrhol tieto zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok,

v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.), alebo rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

V danom prípade je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorý vykazuje znaky rozsudku podľa § 238 ods. 1 O.s.p.

V zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm.a/ až g/ O.s.p., pričom nezistil existenciu žiadnej podmienky prípustnosti dovolania uvedenej v tomto zákonom ustanovení. Nezistil ani podmienky prípustnosti dovolania podľa § 237 písm.f/ O.s.p., na ktoré poukazoval žalovaný 1/. Žalovaný 1/ tvrdí, že mu postupom odvolacieho súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom, keď odvolací súd rozhodol vo veci bez účasti žalovaného 1/ ako aj jeho právnej zástupkyne, hoci nemali doručené predvolanie na pojednávanie (aj keď podľa obsahu spisu bolo doručenie predvolania vykázané).

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm.f/ O.s.p.) sa rozumie postup súdu, ktorým účastníkovi odňal možnosť realizovať procesné práva, ktoré mu dáva Občiansky súdny poriadok. V zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv [napr. právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), právo byť predvolaný na súdne pojednávanie

(§ 115 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali (§ 123 O.s.p.), na to, aby im bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)). Zo spisu nevyplýva, že by odvolací súd v prejednávanej veci v prípade žalovaného 1/ nerešpektoval niektoré z týchto práv. Vyššie v odôvodnení tohto rozhodnutia uvedené tvrdenie žalovaného 1/, o ktoré prioritne opiera prípustnosť dovolania podľa § 237 písm.f/ O.s.p. preukázané nie je, keď z doručky pripojenej na č.l. 156 spisu vyplýva, že zásielka doručená 5. februára 2008 právnej zástupkyňi žalobcu 1/ obsahovala predvolanie na pojednávanie pred odvolacím súdom dňa 4. marca 2008 a (písomné) podanie z 26. novembra 2007. Preto, ak aj odvolací súd v zmysle ustanovenia § 101 ods. 2 O.s.p. prejednal vec v neprítomnosti žalovaného 1/ a jeho právnej zástupkyne, neodňal tým žalovanému 1/ možnosť konať pred súdom podľa § 237 písm.f/ O.s.p.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Vadu tejto povahy ani jeden z dovolateľov nenamietal.

Dovolatelia namietajú, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Napriek tomu, že obaja dovolatelia odôvodnili dovolania (iba) tým, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (s výnimkou žalovaného 1/, ktorý namietal aj existenciu procesnej vady podľa § 237 písm.f/ O.s.p., ktorej existencia však, ako je už vyššie uvedené, preukázaná nebola) a nenamietali existenciu inej vady konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p.), dovolací súd dospel k záveru, že v prejednávanej veci je konanie postihnuté práve touto posledne uvedenou vadou.

Podľa § 213 ods. 2 O.s.p. ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám.

Podľa § 129 ods. 1 O.s.p. dôkaz listinou sa vykoná tak, že predseda senátu alebo samosudca na pojednávaní listinu alebo jej časť prečíta alebo oznámi jej obsah; to neplatí, ak súd vo veci nenariaďuje pojednávanie.

Odvolací súd vzhľadom na nové znenie § 213 O.s.p. (zavedené zákonom č. 341/2005 Z.z. s účinnosťou od 1. septembra 2005) môže rozhodnutie súdu prvého stupňa zmeniť, ak po zopakovaní alebo doplnení dokazovania za podmienok uvedených v § 213 ods. 2 až 4 O.s.p. a v prípade, že sa neuspokojí so skutkovým stavom ako ho zistil súd prvého stupňa, dospeje vlastnými skutkovými zisteniami k záveru, odôvodňujúcemu zmenu odvolaním napadnutého rozhodnutia súdu prvého stupňa.

V danom prípade odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa vyvodil odlišné skutkové a na ich základe aj právne závery, ako súd prvého stupňa, bez toho, aby vo veci vykonal akékoľvek dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie). Ak sa odvolací súd chcel odchyliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p. sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Len takýto postup totiž možno považovať za súladný so zásadou priamosti a ústnosti občianskoprávneho konania.

V odôvodnení svojho písomného vyhotovenia rozhodnutia odvolací súd uviedol, že záver o neplatnosti predmetných právnych úkonov bolo možné urobiť na základe výkladu listinných dôkazov pripojených v spise, pričom ani prvostupňový súd na zistenie daných skutočností vo svojom rozhodovaní nevychádzal z iných dôkazov, než listinných. Týmto konštatovaním odvolací súd chcel zrejme prezentovať názor, že ak v konaní pred súdom prvého stupňa bol vykonaný dôkaz listinou, môže odvolací súd tento dôkaz sám hodnotiť a dôjsť k iným skutkovým záverom ako súd prvého stupňa bez toho, aby musel dôkaz opakovať. V tejto súvislosti však opomenul, že súd prvého stupňa dôkaz listinou (listinami) zákonom predpísaným spôsobom nevykonal. Z vyššie citovaného ustanovenia § 129 ods. 1 O.s.p. totiž vyplýva, že dôkaz listinou sa vykoná tak, že predseda senátu alebo samosudca na

pojednávaniu listinu alebo jej časť prečíta alebo oznámi jej obsah. Tento spôsob vykonania dôkazu musí byť zo zápisnice o pojednávaní zrejmý. Ako však vyplýva zo zápisnice o pojednávaní pred súdom prvého stupňa zo 7. marca 2007 a 14. mája 2007, dôkaz listinou vykonaný v zmysle § 129 ods. 1 O.s.p. nebol, a nebol tak vykonaný ani následne, v odvolacom konaní. V zápisnici o pojednávaní pred odvolacím súdom zo 4. marca 2008 (č.l. 158) je uvedené : “Oboznamuje sa kúpna zmluva č.l. 4-7, úverová zmluva č.l. 8-13, mandátna zmluva č.l. 14-17, kúpno-predajná zmluva, znalecký posudok č.l. 81-87, znalecký posudok č.l. 58-64“. Takéto súhrnné “oboznámenie“ taktiež nezodpovedá zákonným požiadavkám kladeným na vykonanie dôkazu listinou, keď z neho nie je zrejmé, či došlo k prečítaniu listín (ak boli prečítané, či boli prečítané celé alebo iba ich časti a ak boli prečítané iba časti, nie je zrejmé, o ktoré časti listín ide) alebo bol predsedníčkou senátu obsah týchto listín oznámený. Preto pokiaľ odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia hodnotil listiny, ktorými dôkaz v súlade so zákonom nevykonal, pričom navyše v dôvodoch rozsudku odkazuje na listinný dôkaz, ktorý v celom konaní nebol vôbec vykonaný (záložná zmluva č. 1/92 z 22. decembra 1992) a rozhodnutie súdu prvého stupňa aj na základe týchto dôkazov zmenil a žalobe vyhovel, zaťažil konanie tzv. inou vadou konania v zmysle § 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p. majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, na existenciu ktorej musí dovolací súd prihliadnuť z úradnej povinnosti.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 veta za bodkočiarkou, ods. 2 O.s.p.).

Pokiaľ dovolatelia namietali, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.), treba uviesť, že napadnutý rozsudok nebolo možné v dovolacom konaní podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti zaujatých právnych záverov, lebo skutkové zistenia odvolacieho súdu vyplývajúce zo spisu nedávajú (vzhľadom na už spomenutú tzv. inú vadu konania) pre toto posúdenie dostatočný podklad.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. júna 2008

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :